

Traditionele gendersocialisatie door ouders en het vermogen van jongvolwassenen om vriendschappelijke relaties aan te gaan met leeftijdsgenoten van hetzelfde en het andere geslacht

Masterthesis Orthopedagogiek (201500201)

Universiteit Utrecht

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen

Masterprogramma Orthopedagogiek

Naam: Annelot Liefding

Studentnummer: 5626730

Naam begeleider: dr. Joyce Endendijk

Naam 2de beoordelaar: dr. Helen Vossen en dr. Marjolein Verhoeven

Opdracht: Masterthesis definitieve versie

Datum: 25-07-2016

Aantal woorden: 4469

Voorwoord

Deze masterthesis is geschreven tijdens de masteropleiding orthopedagogiek aan de Universiteit Utrecht. Ik wilde mijn thesis graag richten op de mogelijke invloed die ouders kunnen hebben op het socialisatieproces van hun kinderen. Uit de wetenschappelijke literatuur komt veelal een beeld naar voren dat de opvoeding van ouders van groot belang is in de ontwikkeling van hun kinderen. Als orthopedagoog in opleiding word ik geacht te kijken naar het hele cliëntsysteem, waar de ouders onderdeel van zijn. Om deze reden heb ik mijn thesis geschreven over de relatie traditionele gendersocialisatie door ouders en het vermogen van jongvolwassenen om vriendschappen te sluiten. Na mijn onderzoek ben ik in de gedachte gesterkt dat de ouders weliswaar een belangrijke rol spelen maar dat zij zeker niet alles bepalend zijn.

Tijdens mijn masterjaar hebben er verschillende personen een belangrijke bijdrage geleverd aan mijn thesis. Allereerst wil ik dr. Joyce Endendijk, mijn thesisbegeleidster, hartelijk danken voor haar bijdrage en inzet. Zij heeft mij altijd voorzien van goede feedback, wat voor mij erg leerzaam is geweest. Daarnaast wil ik mijn andere beoordelaren dr. Helen Vossen en dr. Marjolein Verhoeven bedanken. Tot slot hebben mijn andere thesisdocent dr. Sandra Knuiman, mijn medestudenten en daarnaast de respondenten die deel hebben genomen aan dit onderzoek ook een belangrijke bijdrage geleverd, ook hen wil ik bedanken voor al hun inzet.

Annelot Liefding

Samenvatting

Deze studie heeft als doel te onderzoeken of de traditionele gendersocialisatie door ouders gerelateerd is aan het vermogen van jongvolwassenen om vriendschappelijke relaties aan te gaan met iemand van hetzelfde -en het andere geslacht en of deze relatie gemodereerd wordt door sekse. Voor dit onderzoek hebben Nederlandse respondenten tussen de 18 en 25 jaar deelgenomen ($N= 301$). Van deze streekproef is 27% mannelijk en 73% vrouwelijk. De steekproef bestaat uit respondenten van het MBO (31%), HBO (28%) en WO (41%). De respondenten zijn geworven door middel van een quotasteekproef. Zij hebben een online survey ingevuld over traditionele gendersocialisatie en Gender-Based Relationship Efficacy (GBRE). Uit de resultaten komt naar voren dat er geen directe relatie is tussen traditionele gendersocialisatie door ouders en het vermogen van jongvolwassenen om een vriendschappelijke relatie aan te gaan en dat deze relatie er niet anders uit ziet voor jongens dan voor meisjes. Sekse is daarmee geen significante moderator. Wel wordt er een significant verschil gevonden tussen jongens en meisjes in de mate van traditionele gendersocialisatie die zij hebben ontvangen. Bij jongens vindt er significant meer traditionele gendersocialisatie plaats dan bij meisjes.

Trefwoorden: Gendersocialisatie, vriendschappelijke relaties, sekse

Abstract

This study aims to examine if there is a relation between traditional gender socialization by parents and the ability of young adults to engage in friendships with same sex and other sex peers. There will also be examined if this relation is moderated by gender. For this study, Dutch respondents participated between 18 and 25 years ($N = 301$). Of this sample, 27% was male and 73% was female. The sample consists of respondents of MBO (31%), HBO (28%) and university (41%). Respondents have been recruited through a quota sample and they filled in an online survey about traditional gender socialization and Gender-Based Relationship Efficacy (GBRE). The results show that traditional gender socialization does not directly affect the ability to engage in a friendship and this relation is not different for boys and girls. Gender is not a significant moderator. However, it appears that there is a significant difference between boys and girls in the degree of traditional gender socialization which they are exposed. In boys there is a higher degree of traditional gender socialization than in girls.

Keywords: Gender socialization, friendships, gender

Inleiding

De puberteit wordt beschouwd als een tijd van exploratie en ontwikkeling van een eigen identiteit en het ontwikkelen van bepaalde overtuigingen met inbegrip van ideeën en overtuigingen over gender (Epstein & Ward, 2011). Daarnaast is het een periode waarin vriendschappen ontstaan en het belang van daarvan steeds groter wordt (Vaquera & Kao, 2008). In deze fase van het leven wordt de behoefte aan acceptatie en intimiteit met leeftijdsgenoten groter (Sullivan in Newcomb et al., 1995). Om deze behoefte te vervullen zoeken leeftijdsgenoten contact met elkaar (Buhrmester & Fuhrman, 1987), waardoor vriendschappen kunnen ontstaan. Vriendschappen vormen een belangrijk onderdeel van de psychosociale ontwikkeling van jongvolwassenen. Ze spelen een rol bij het leren van normen en waarden, de ontwikkeling van het zelf en de eigen identiteit (Vaquera & Kao, 2008).

Onderzoek heeft aangetoond dat kinderen vooral vriendschappen vormen met leeftijdsgenoten van hetzelfde geslacht (Feiring & Lewis, 1991; Howes, 1988; Maccoby, 1988). In de jongvolwassenheid is hier echter een verandering te zien. Hoewel er nog steeds voorkeur is voor vriendschappen met hetzelfde geslacht (Schofield, 1981), worden jongvolwassenen van het andere geslacht ook mogelijke partners voor interactie en vriendschap (Blyth & Foster-Clark, 1987; Blyth, Hill, & Thiel, 1982; Connelly, Conaglen, Parsonson, & Isler, 1998; Csikszentmihalyi, Larson, & Prescott, 1977). Uit onderzoek is gebleken dat jongvolwassenen die vriendschappen hebben met leeftijdsgenoten van zowel eigen- als het andere geslacht een positievere sociale aanpassing laten zien dan jongvolwassenen die alleen vriendschappen hebben met iemand van hetzelfde geslacht (Kovacs, Parker, & Hoffman, 1996). Door te onderzoeken welke factoren bijdragen aan hoe jongvolwassenen anderen en zichzelf zien in vriendschappen met leeftijdsgenoten van het eigen –en het andere geslacht zouden mogelijkheden gevonden kunnen worden om sekse gerelateerde discriminatie tegen te gaan. Tevens biedt onderzoek mogelijk inzicht in welke belemmeringen in de interacties met het andere geslacht er zijn, waarmee interventies gericht op een positief sociaal aanpassingsvermogen voor de jongvolwassenen kunnen worden ontwikkeld (Kalmijn, 2002). Belangrijk in de ontwikkeling van jongvolwassenen zijn de ouders. Zij geven genderspecifieke normen en verwachtingen door aan hun kinderen (Blakemore, Berenbaum, & Liben, 2008; McHale et al., 2003). Daarom is het doel van de huidige studie na te gaan in hoeverre traditionele gendersocialisatie door ouders gerelateerd is aan het vermogen van de jongvolwassene om vriendschappelijke relaties aan te gaan met

iemand van hetzelfde en het andere geslacht en daarnaast te onderzoeken of deze relatie anders is voor jongens dan voor meisjes.

Het vermogen om vriendschappelijke relaties te sluiten

Niet iedere jongvolwassene is even goed in staat om vriendschappen te sluiten met hetzelfde en het andere geslacht. Dat komt omdat jongvolwassenen bepaalde ideeën/overtuigingen hebben over hun vermogen vriendschappelijke relaties aan te gaan. In dit onderzoek is hiervoor de term *Gender Based Relationship Efficacy* (GBRE) gebruikt (Zosuls, Field, Martin, Andrews, & England, 2014). GBRE verwijst naar de subjectieve overtuigingen die iemand heeft over zijn vaardigheden vriendschappen aan te gaan met leeftijdsgenoten van het eigen- en andere geslacht, inclusief het begrijpen, communiceren met en deelnemen aan activiteiten met deze leeftijdsgenoten. Het gaat hierbij om de psychologische, verbale en gedragsmatige aspecten van betrokkenheid met leeftijdsgenoten van het eigen- en het andere geslacht (Zosuls et al., 2014).

Voornamelijk vriendschappen sluiten met iemand van het andere geslacht lijkt niet vanzelfsprekend te zijn. Verschillende studies laten dan ook zien dat de meeste vriendschappelijke interacties van jongvolwassenen plaatsvinden met iemand van het eigen geslacht (Serbin et al., 1993). Dit komt met name doordat sekseverschillen in vriendschappen en verschillen in interactiestijlen barrières kunnen vormen in het aangaan van een positieve vriendschappelijke relatie met iemand van het andere geslacht (McDougall & Hymel, 2007; Poulin & Pedersen, 2007). Door verschil in geslacht bestaan er verschillende ideeën over hoe een vriendschap er uit moet zien (Jenkins, Goodness, & Burhmester, 2002). Daarnaast hebben jongens en meisjes verschillende stijlen van spel en beïnvloeden ze elkaar op verschillende manieren (Maccoby, 1998). Hierdoor zijn jongvolwassenen sneller geneigd contacten te leggen met iemand van het eigen geslacht en gaan ze contacten met iemand van het andere geslacht sneller uit de weg (Kalmijn, 2002).

Traditionele gendersocialisatie

Ouders spelen een cruciale rol in de sociale ontwikkeling van hun zonen en dochters en dus ook in het vermogen vriendschappelijke relaties aan te gaan. Volgens het model van ouderlijke processen gepresenteerd door Parke en Buriel (1998) opereren ouderlijke invloeden op vriendschappelijke relaties van hun kinderen via twee wegen: directe betrokkenheid, zoals stimulering van interacties van hun kinderen met andere jongens en meisjes, en indirecte

socialisatie, waarbij gedacht kan worden aan hechting en perspectieven van sociaal leren (Parke & Buriel, 1998).

Een voorbeeld van indirecte socialisatie, waarop verder toegespitst zal worden in dit onderzoek, is de *gendersocialisatie* door ouders. Gendersocialisatie verwijst naar de overdracht van normen, waarden, gedragingen en vaardigheden die nodig zijn om een ‘succesvolle’ man of vrouw te zijn (Bornstein, Mortimer, Lutfey, & Bradley, 2011). Ouders dragen op vele manieren bij aan gendersocialisatie van hun kinderen: ze zijn modellen, versterken of straffen het gedrag van kinderen, selecteren omgevingen waarin kinderen zich bevinden en vormen (ontwikkelings)mogelijkheden binnen deze omgevingen (Bornstein et al., 2011). De Sociale Leertheorie van Bandura sluit daar goed bij aan. Hij stelt dat kinderen leren door te kijken naar hoe anderen iets doen (observatieel leren) en te zien welke gevolgen die andere persoon daarvan ondervindt (observatiele bekrachtiging) (Bandura, 1977). Ouders zijn een voorbeeld voor hun kinderen. Wanneer ouders zich gender specifiek gedragen, zullen hun kinderen dit gedrag (gedeeltelijk) overnemen (Bornstein et al., 2011).

Gendersocialisatie door ouders vindt ook plaats via directe verbale communicatie (zoals, “Jongens huilen niet”; “Meisjes slaan niet”) of meer impliciete communicatie die deze verwachtingen overbrengt zonder dat ze expliciet geverbaliseerd worden (bijv. het bekritisieren van gedrag van personen met betrekking tot gender) (Epstein & Ward, 2011). Dit wordt ook wel *gender talk* genoemd en wordt gezien als een belangrijke weg waarmee ouders genderspecifieke normen en verwachtingen aan hun kinderen doorgeven (Blakemore, Berenbaum, & Liben, 2008; McHale et al., 2003). Gender talk wordt omschreven als de manier waarop ouders tegen hun kinderen praten over gender, bijvoorbeeld door het tegenover elkaar zetten van typische mannen en vrouwen dingen en de nadruk leggen op gender categorieën (Gelman et al., 2004).

Relatie traditionele gendersocialisatie - GBRE

Vanuit bovengenoemd onderzoek kan verwacht worden dat jongvolwassenen die tijdens de opvoeding veel zijn blootgesteld aan traditionele ideeën over genderrollen grotere verschillen waarnemen tussen mannen en vrouwen, waardoor zij mogelijk lagere verwachtingen hebben van vriendschappen met iemand van het andere geslacht (Kalmijn, 2002). Verschillende onderzoeken bevestigen dit. Martin (1994) vond een positieve associatie bij kinderen tussen kennis van sekse specifieke gedragingen aan de ene kant, en voorkeur hebben voor spelen met kinderen van het zelfde geslacht aan de andere. Fagot, Leinbach, and Hagan (1986) vonden eveneens een positieve correlatie tussen gender labelling en keuzes

voor vriendschappen met iemand van hetzelfde geslacht. Op basis van deze resultaten wordt verwacht dat hoe meer traditionele gendersocialisatie door ouders heeft plaats gevonden, hoe minder goed de jongvolwassene in staat is om vriendschappen te sluiten met iemand van het andere geslacht en hoe beter de jongvolwassene in staat is vriendschappen te sluiten met iemand van hetzelfde geslacht

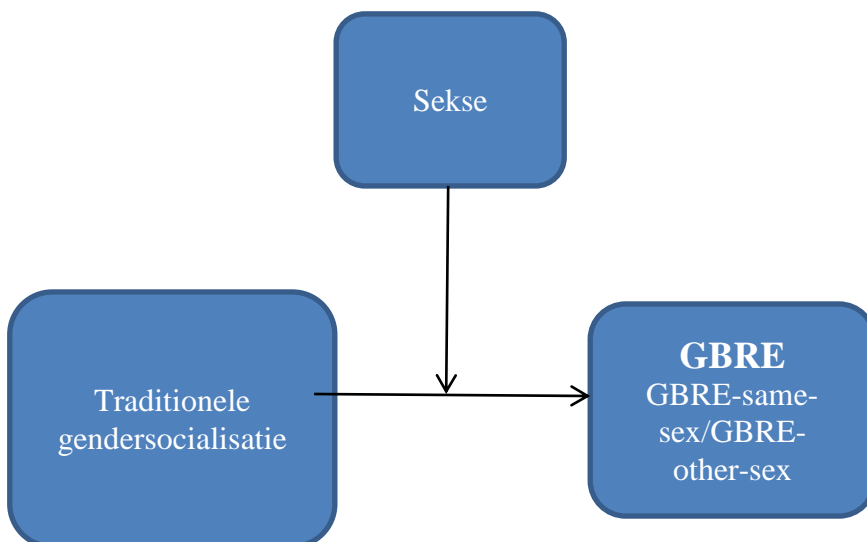
Sekse

De relatie tussen traditionele gendersocialisatie door ouders en het vermogen om vriendschappen te sluiten met hetzelfde en het andere geslacht is mogelijk niet eenduidig, maar afhankelijk van de sekse van de jongvolwassene. Mogelijk is er een verschil tussen man en vrouw in hoeverre zij druk voelen zich genderspecifiek te gedragen. Er zijn verschillende stereotypes over de man en de vrouw. Een van de meest doordringende stereotypes in onze maatschappij is dat mannen vooral actief (competitief, agressief, gebrek aan inhibitie, zelfvertrouwen en dominantie) zijn en vrouwen vooral passief (non-competitief, onderworpenheid, inhibitie, verlegenheid en zelfbewustzijn) (Bardwick, 1971). Het is cultureel geaccepteerd dat vrouwen hun emoties uiten, terwijl dit voor mannen niet cultureel geaccepteerd wordt. De traditioneel sociale voorgeschreven rol voor mannen vraagt 'kalmte', emotionele controle en objectiviteit (Bardwick, 1971; Maccoby & Jacklin, 1974).

Davidson (1981) heeft onderzoek gedaan naar deze verschillen tussen mannen en vrouwen en in hoeverre zij druk voelen zich genderspecifiek (actief/passief) te gedragen. Uit dit onderzoek komt naar voren dat mannen meer druk voelen zich actief te gedragen dan passief, wat overeenkomt met het stereotype dat over mannelijkheid wordt geschetst. Daarentegen voelden vrouwen druk zich zowel passief als actief te gedragen. Mannen gedragen zich daadwerkelijk meer actief wat niet altijd passend is voor vriendschappelijke relaties met vrouwen. Op basis van deze resultaten wordt verwacht dat voor jongens de traditionele gendersocialisatie meer gerelateerd is aan een verminderd vermogen vriendschappelijke relaties aan te gaan met iemand van het andere geslacht, omdat jongens meer druk voelen zich genderspecifiek te gedragen en dus voornamelijk makkelijker vriendschappen aan zullen gaan met iemand van hetzelfde geslacht. Bij meisjes zou deze druk minder zijn en zal dit dus ook minder gerelateerd zijn aan het vermogen vriendschappelijke relaties met zowel het eigen als het andere geslacht.

Huidig onderzoek

Het huidige onderzoek zal antwoord geven op de volgende vraag: *In hoeverre speelt traditionele gendersocialisatie door ouders een rol in het vermogen van jongvolwassenen om vriendschappelijke relaties aan te gaan met iemand van hetzelfde –en het andere geslacht, en ziet deze relatie er anders uit voor jongens dan voor meisjes?* Verwacht wordt dat hoe meer traditionele gendersocialisatie door ouders heeft plaatsgevonden, hoe lager het vermogen is van de jongvolwassenen om vriendschappelijke relaties aan te gaan met iemand van het andere geslacht. Daarmee wordt ook verwacht dat jongvolwassenen meer zijn blootgesteld aan genderspecifieke boodschappen, beter in staat zijn vriendschappen te sluiten met iemand van het zelfde geslacht. Tevens wordt er verwacht dat sekse een mogelijke moderator is in de relatie traditionele gendersocialisatie en GBRE (Zie figuur 1). Er wordt verwacht dat voor mannen de relatie tussen traditionele gendersocialisatie en verminderd vermogen om vriendschappen te sluiten met het andere geslacht sterker is dan bij vrouwen. Tevens wordt verwacht dat de relatie traditionele gendersocialisatie en een verbeterd vermogen om vriendschappen te sluiten met hetzelfde geslacht voor mannen sterker is dan voor vrouwen.

Figuur 1. Model: Sekse als moderator

Methode

Participanten

Participanten waren studenten tussen de 18 en 25 jaar uit het Middelbaar Beroeps Onderwijs (MBO), Hoger Beroeps Onderwijs (HBO) en het Wetenschappelijk Onderwijs (WO) in Nederland. De uiteindelijke steekproef bestond uit 301 studenten (M leeftijd = 21,51, SD = 2,243, 26,9 % man, 73,1 % vrouw), waarvan 31% MBO-studenten, 28% HBO studenten en 41% WO studenten met verschillende etnische achtergronden, waarbij onderscheid werd gemaakt tussen allochtoon en autochtoon (27,2% allochtoon, 72,8% autochtoon). In het onderzoek werd gebruik gemaakt van een quotasteekproef, dit is een selecte steekproef. Dit houdt in dat de populatie vooraf wordt ingedeeld op relevante kenmerken als sekse, autochtoon/allochtoon, onderwijsniveau en leeftijd (Korzilius, 2000). Voor deze kenmerken is gekozen omdat zij een zo goed mogelijke weergave zijn van de werkelijke populatie.

Procedure

Allereerst werd er door de onderzoekers gezocht naar participanten die alle relevante kenmerken bezitten tot het aantal ($N=320$) werd bereikt. Iedere onderzoeker heeft 20 of meer respondenten geworven in eigen omgeving. Jongvolwassenen hebben individueel de vragenlijsten ingevuld welke per e-mail werd verstuurd. Ook werd de informed consent in deze e-mail toegevoegd, waarin de jongvolwassenen onder andere op de hoogte werden gesteld van het waarborgen van de anonimiteit. De jongvolwassenen hebben zelf een geschikt moment uit kunnen kiezen om de vragenlijst in te vullen en deze werden digitaal ingevuld. Hiervoor kregen zij een inlogcode die gelinkt is aan de onderzoeker. Indien de vragenlijst niet in één keer werd ingevuld, was er de mogelijkheid het tweede gedeelte van de vragenlijst op een ander moment verder in te vullen. Het volledig invullen van de vragenlijsten, gericht op het evalueren van geslacht gerelateerde overtuigingen en houdingen van de jongvolwassenen, vriendschappen en romantische relaties, nam per respondent ongeveer 45 minuten tijd in beslag. Twee versies voor dit surveyonderzoek werden gebruikt om aan te sluiten bij de verschillende opleidingsniveaus. Op het MBO werd een versimpelde versie van de survey afgenomen. Anonimiteit van de respondenten werd gewaarborgd en resultaten werden enkel gebruikt voor dit onderzoek. Respondenten ontvingen geen vergoeding voor het invullen van de vragenlijst.

Meetinstrumenten

Er werd gebruik gemaakt van een survey-onderzoek. Deze survey betreft de ‘Love & Friends’ vragenlijst die door de Arizona State University is ontwikkeld en die vertaald is naar het Nederlands. De survey werd onderverdeeld in verschillende schalen. Voor dit onderzoek is er gebruik gemaakt van de *Gender Socialization Scale* (Epstein & Ward, 2011) en de *Gender Based Relationship Efficacy* (Zosuls et al., 2014).

Gendersocialisatie: Dit is de onafhankelijke variabele. Gendersocialisatie verwijst naar de overdracht van boodschappen, normen, waarden, gedragingen en vaardigheden die nodig zijn om een ‘succesvolle’ man of vrouw te zijn. Voor deze variabele zijn uit de Gender Socialization Scale de items die over traditionele gender rollen gaan in het onderzoek opgenomen. Voorbeelden van deze items zijn “Het is de verantwoordelijkheid van de man om zijn gezin te kunnen onderhouden” of “Vrouwen zijn van nature meer verzorgend dan mannen”. In totaal werden er 14 items gebruikt. Antwoorden werden gegeven op een 4-punts schaal, variërend van 0 (*helemaal niet*) tot 3 (*vaak*), waarbij de antwoordmogelijkheden weergeven hoe vaak de jongvolwassene blootgesteld is aan deze traditionele boodschappen. Een hoge score op deze schaal houdt in dat de jongvolwassene aan een hoge mate van traditionele gendersocialisatie door ouders is blootgesteld. Uit onderzoek blijkt deze vragenlijst een betrouwbaar en valide instrument is met een cronbach’s alpha van .72 (Epstein & Ward, 2011)

GBRE: Dit is de afhankelijke variabele. Gender Based Relationship Efficacy Scale, verwijst naar de subjectieve overtuigingen die iemand heeft over zijn vaardigheden vriendschappen aan te gaan met leeftijdsgenoten van het eigen- en andere geslacht. Deze schaal werd onderverdeeld in twee subschalen, *GBRE-same-sex* (eigen geslacht) en *GBRE-other-sex* (andere geslacht), welke beide bestaan uit 9 items. Antwoorden werden op een 5-punts schaal gegeven, variërend van 0 (*nooit*) tot 4 (*heel vaak*). Voorbeelden van deze items zijn “Hoe vaak heb je het gevoel dat je weet dat je een leuke tijd kunt hebben met vrouwen?” of “Hoe vaak heb je het gevoel dat je weet hoe te werken met mannen?”. Een hoge score op deze schaal houdt in dat de jongvolwassene ervan overtuigd is een groot vermogen te hebben om vriendschappelijke relaties aan te gaan met iemand van hetzelfde (*GBRE-same-sex*) of iemand van het andere geslacht (*GBRE-other-sex*). De cronbachs alpha van deze schalen is zeer hoog, voor *GBRE-same-sex* is de cronbachs alpha .93 en voor *GBRE-other-sex* is de cronbachs alpha .92 (Zosuls et al., 2014).

Sekse: In dit onderzoek is sekse de modererende variabele, en deze variabele is dichotoom (Man/vrouw).

Analyse

De analyses werden uitgevoerd in SPSS (IBM, 2001). Allereerst werd de variabele sekse opnieuw gecodeerd waarbij 0 voor het mannelijke geslacht stond en 1 voor het vrouwelijke geslacht. Vervolgens werden er twee variabelen aangemaakt, namelijk GBRE-vrouw en GBRE-man en deze werden middels een lineaire transformatie omgezet naar een interval schaal. Daarna werden aan de hand van GBRE-vrouw en GBRE-man handmatig twee nieuwe variabelen aangemaakt, GBRE-same-sex en GBRE-other-sex. Vervolgens werden alle items uit het onderzoek die gaan over traditionele gendersocialisatie samengevoegd tot één variabele, traditionele gendersocialisatie. Alle variabelen werden gestandaardiseerd. Vervolgens werd er van de variabele sekse en gendersocialisatie een interactieterm aangemaakt (gendersocialisatie*sekse).

Na het aanmaken van de verschillende variabelen werd er gekeken of er een significante relatie bestond tussen traditionele gendersocialisatie en GBRE-same-sex. Dit is getoetst middels een hiërarchische regressieanalyse. Vervolgens werd de interactieterm gendersocialisatie*sekse toegevoegd om te toetsen of sekse een significante moderator is in de relatie traditionele gendersocialisatie en GBRE-same-sex. Dezelfde stappen werden uitgevoerd voor de relatie traditionele gendersocialisatie en GBRE-other-sex. Voor alle variabelen en regressiemodellen is er gecontroleerd op de belangrijke assumpties zoals, homoscedasticiteit, normaal verdeelde residuen en multicollineariteit.

Resultaten

Datapreparatie

Voor alle continue variabelen is de verdeling bekeken door middel van de skewness en de kurtosis. Hieruit blijkt dat voor alle continue variabelen voldaan is aan de assumptie voor normaal verdeling, ook tijdens de regressieanalyses is er voldaan aan alle voorwaarden, waaronder homoskedasticiteit, afwezigheid van multicollineariteit en normaal verdeelde residuen (Field, 2009).

Beschrijvende statistieken

De gemiddelden en standaarddeviaties voor gendersocialisatie, vermogen om vriendschappelijke relaties aan te gaan met hetzelfde geslacht (GBRE-same-sex) en vermogen om vriendschappelijke relaties aan te gaan met het andere geslacht (GBRE-other-sex), zowel voor de totale groep als uitgesplitst per geslacht, zijn te zien in tabel 1. Er is een significant

verschil tussen man en vrouw op gendersocialisatie, $t(299)=2.678$, $p=.004$. Jongens zijn meer blootgesteld aan traditionele gendersocialisatie door ouders in vergelijking tot meisjes. Tevens wordt er een significant verschil gevonden in de scores op GBRE-same-sex en GBRE-other-sex condities; $t(300)=9.275$, $p=.000$. Dit houdt in dat de jongvolwassenen minder goed in staat zijn vriendschappen te sluiten met het andere geslacht in vergelijking tot vriendschappen sluiten met iemand van hetzelfde geslacht. Er is geen significant verschil tussen man en vrouw op het vermogen een vriendschappelijke relatie aan te gaan met iemand van het zelfde geslacht, $t(299)=-1.225$, $p=.222$. Tevens is er geen significant verschil tussen man en vrouw op het vermogen een vriendschappelijke relatie aan te gaan met iemand van het andere geslacht, $t(299)=-.513$, $p=.608$.

Tabel 1. Gemiddelden (SD) op de schaalscores van de totale steekproef en per geslacht uitgesplitst.

	man			vrouw			totale groep		
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>N</i>
Gendersocialisatie	1.27	.56	81	1.08	.54	220	1.13	0.55	301
GBRE same-sex	3.04	.50	81	3.12	.53	220	3.10	0.52	301
GBRE other-sex	2.80	.55	81	2.84	.57	220	2.83	0.56	301

De invloed van gendersocialisatie op GBRE-same-sex, gemodereerd door sekse

In het eerste model is de directe relatie van traditionele gendersocialisatie op het vermogen om een vriendschappelijke relatie aan te gaan met iemand van hetzelfde geslacht bekeken. In tabel 2 staan de resultaten hiervan weergegeven. Deze relatie is niet significant, de mate van traditionele gendersocialisatie is niet gerelateerd aan het vermogen om vriendschappelijke relaties aan te gaan met iemand van het zelfde geslacht.

In het tweede model is een interactieterm toegevoegd, om de moderatie van sekse op de relatie gendersocialisatie en het vermogen om vriendschappelijke relaties aan te gaan met iemand van hetzelfde geslacht te bekijken. De toename in de verklaarde variantie is niet significant, wat betekent dat sekse geen significante moderator is. Met andere woorden; de relatie tussen traditionele gendersocialisatie en GBRE-same-sex is niet anders voor mannen en vrouwen.

De invloed van gendersocialisatie op GBREother-sex, gemodereerd door sekse

In het eerste model is de directe relatie van traditionele gendersocialisatie op het vermogen om een vriendschappelijke relatie aan te gaan met iemand van het andere geslacht bekeken. In tabel 2 staan de resultaten hiervan weergegeven. Deze relatie is niet significant, de mate van traditionele gendersocialisatie is niet gerelateerd aan het vermogen om vriendschappelijke relaties aan te gaan met iemand van het andere geslacht.

In het tweede model is een interactieterm toegevoegd, om de moderatie van sekse op de relatie gendersocialisatie en het vermogen om vriendschappelijke relaties aan te gaan met iemand van het andere geslacht te bekijken. De toename in de verklaarde variantie is niet significant, wat betekent dat sekse geen significante moderator is. Met andere woorden; de relatie tussen traditionele gendersocialisatie en GBRE-other-sex is niet anders voor mannen en vrouwen.

Tabel 2. Resultaten hiërarchische regressieanalyses; de relatie tussen traditionele gendersocialisatie en het vermogen om vriendschappen te sluiten met hetzelfde en het andere geslacht, met sekse als moderator

	GBRE-same-sex				GBRE-other-sex			
	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	ΔR^2	<i>B</i>	<i>SE</i>	β	ΔR^2
Stap 1				.008				.003
Gendersocialisatie	-.054	.058	-.054		-.047	.059	-.047	
Sekse	.062	.058	.062		.022	.059	.022	
Stap 2				<.001				<.001
Gendersocialisatie	-.054	.059	-.054		-.047	.059	-.047	
Sekse	.062	.059	.062		.024	.059	.024	
Gendersocialisatie*	.005	.059	.005		-.009	.059	-.009	
Sekse								
R^2 totaal	.008				.003			
<i>N</i>	301				301			

Noot: sekse jongvolwassene werd gecodeerd als dummy (0=jongen)

* $p < .05$, ** $p < .001$

Discussie

In dit onderzoek werd gekeken of er een relatie bestaat tussen traditionele gendersocialisatie door ouders en het vermogen van jongvolwassenen om vriendschappelijke relaties aan te gaan (GBRE). Verwacht werd dat een hogere mate aan traditionele gendersocialisatie gerelateerd is aan een verminderd vermogen om vriendschappelijke relaties aan te gaan met iemand van het andere geslacht en een verbeterd vermogen om vriendschappelijke relaties te sluiten met iemand van hetzelfde geslacht. Daarnaast werd verwacht dat deze relatie sterker is voor jongens dan voor meisjes. Uit de resultaten van dit onderzoek komt echter naar voren dat er geen relatie is tussen traditionele gendersocialisatie en GBRE, zowel voor jongens als meisjes. Hieronder zal toegelicht worden wat mogelijke verklaringen zijn voor de gevonden resultaten.

Relatie traditionele gendersocialisatie – GBRE

Zoals eerder naar voren kwam uit de literatuur, heeft onderzoek aangetoond dat jongvolwassenen vooral vriendschappen vormen met leeftijdsgenoten van hetzelfde geslacht (Feiring & Lewis, 1991; Howes, 1988; Maccoby, 1988). Traditionele gendersocialisatie door ouders zou hierbij een belangrijke rol spelen. Volgens de Sociale Leertheorie van Bandura (1977) leren kinderen namelijk door te observeren. Wanneer ouders veel genderspecifieke boodschappen aan hun kinderen meegeven, zouden hun kinderen grotere verschillen waarnemen tussen man en vrouw (Blakemore et al., 2008; Kalmijn, 2002; McHale et al., 2003) wat kan resulteren in het ervaren van barrières in het aangaan van een vriendschappelijke relatie met iemand van het andere geslacht (McDougall & Hymel, 2007; Poulin & Pedersen, 2007). Uit de resultaten van het huidige onderzoek blijkt dat jongvolwassenen een beter vermogen hebben vriendschappen te sluiten met iemand van hetzelfde geslacht dan met iemand van het andere geslacht. Er wordt echter geen relatie gevonden tussen de mate van traditionele gendersocialisatie en GBRE.

Een mogelijke verklaring voor de gevonden resultaten is dat ouders in de jongvolwassenheid mogelijk minder invloed hebben op hun kinderen dan op voorhand werd gedacht. Volgens Harris (1995) zijn de blijvende effecten van gezinsopvoeding op de persoonlijkheid van kinderen beperkt. Kinderen en jongvolwassenen imiteren hun ouders wel, maar zij imiteren ook veel andere mensen: oudere broers en zussen (Zukow, 1989), leeftijdsgenoten, andere ouders en hun kinderen (Maccoby & Jacklin, 1974; Perry & Bussey, 1984). Wat jongvolwassenen thuis leren hoeft niet altijd te werken in de wereld buitenshuis.

Vooral in de Westerse maatschappij worden er binnenshuis en buitenshuis verschillende gedragingen verwacht (Fine, 1981). Socialisatie en ook gendersocialisatie bij jongvolwassenen is daarom in hoge mate context-afhankelijk. Het is echter niet zo dat ouders helemaal niet belangrijk zijn in het socialisatieproces en het vermogen van hun kinderen om vriendschappen te sluiten. Uit onderzoek blijkt namelijk dat opgroeien in positieve gezinssituaties een versterkend effect heeft op het contact met leeftijdsgenoten en dat dit betekent dat jongvolwassenen doorgaans ook beter in staat zijn om vriendschapsrelaties aan te gaan (Decović & Meeus, 1997).

Hoewel er geen directe relatie bestaat tussen traditionele gendersocialisatie door ouders en GBRE, is gendersocialisatie mogelijk wel gerelateerd aan andere aspecten van de (sociale) ontwikkeling van de jongvolwassenen. Zo komt uit de literatuur naar voren dat gendersocialisatie door ouders gerelateerd is aan de genderidentiteitsontwikkeling van hun kinderen. Een meta-analyse uitgevoerd door Tenenbaum en Leaper (2002) bevestigt de invloed van ouders op het gender-gerelateerd denken van hun kinderen. Zo hebben bijvoorbeeld ouders die traditionelere attitudes over rolverdelingen tussen mannen en vrouwen rapporteren, ook vaker kinderen die sterkere traditionele genderrolopvattingen hebben (Lippa, 2006). Eerder onderzoek uitgevoerd door Egan en Perry (2001) laat zien dat verschillende aspecten van genderidentiteit verbonden zijn met psychosociaal welbevinden, zelfwaardering en in het bijzonder met sociale competenties. Zij vonden dat kinderen met een sterker gevoel van gendertypering en gendertevredenheid een betere zelfwaardering hebben en sociaal competentier zijn. Ervaren druk om te conformeren en een groter gevoel van superioriteit leiden juist tot een lagere zelfwaardering en een lagere sociale competentie (Egan & Perry, 2001).

Sekse

Op basis van eerdere literatuur werd verwacht dat jongens meer druk voelen zich genderspecifiek te gedragen (Davidson, 1981). Daarom werd verwacht dat de relatie tussen traditionele gendersocialisatie en GBRE, sterker is voor jongens dan voor meisjes. Uit de gevonden resultaten blijkt dat jongens meer blootgesteld zijn aan traditionele boodschappen over gender dan meisjes. Echter is de relatie tussen traditionele gendersocialisatie en GBRE niet anders voor jongens dan voor meisjes. Een verklaring hiervoor zou gevonden kunnen worden in de context, waarin de gendersocialisatie plaatsvindt (Maccoby & Jacklin, 1974). Mensen socialiseren zich aan de waarden en normen die binnen de maatschappij gelden (Puente-Diaz, 2011). Uit onderzoek uitgevoerd door Hofstede (2002) komt naar voren dat

samenlevingen ingedeeld kunnen worden langs twee dimensies, masculien en feminien. Masculiniteit staat voor een samenleving waarin de emotionele rollen van de seksen duidelijk gescheiden zijn: mannen worden geacht assertief en hard te zijn en gericht op materieel succes; vrouwen horen bescheiden en teder te zijn en vooral gericht op de kwaliteit van het bestaan. Femininiteit staat voor een samenleving waarin emotionele sekse-rollen elkaar overlappen: zowel mannen als vrouwen worden geacht bescheiden en teder te zijn en gericht op de kwaliteit van het bestaan (Hofstede, Hofstede, Minkov, 2011). Volgens Hofstede (2002) is Nederland feminien ingesteld. Er kan verondersteld worden dat ondanks de traditionele gendersocialisatie van jongvolwassen mannen, er sprake is van een feminiene context waarin de traditionele gender gerelateerde rolopvatting niet tot uiting komt. Een feminiene samenleving, gericht op bescheidenheid, teder zijn en gericht op kwaliteit van bestaan, voor zowel de man als de vrouw, geeft een totaal ander beeld dan de stereotypering van de mannelijke activiteit en vrouwelijke passiviteit die eerder door Bardwick (1971) werd geschetst. Jongens krijgen wel meer genderspecifieke boodschappen mee dan meisjes, maar de feminiene context neemt de druk weg zich genderspecifiek te gedragen. Hierdoor zijn verschillen in genderspecifieke gedragingen van man en vrouw minder groot en mag verondersteld worden dat de traditionele gendersocialisatie door ouders weinig tot geen effect heeft op het vermogen om vriendschappen te sluiten.

Limitaties

Dit onderzoek kent een aantal beperkingen. Allereest hebben jongvolwassenen hun vaardigheden met betrekking tot het sluiten van vriendschappelijke relaties beoordeeld. De kans bestaat dat de respondenten daarbij sociaal wenselijk antwoord hebben gegeven wat de betrouwbaarheid van de resultaten mogelijk beïnvloedt. Daarnaast betreft het een retrospectief onderzoek waarbij de respondenten moesten terugdenken aan boodschappen van hun ouders die zij mee hebben gekregen in hun kindertijd. Dit beïnvloedt mogelijk ook de betrouwbaarheid van de onderzoeksresultaten. Tot slot is er correlatief onderzoek verricht en geen longitudinaal onderzoek; er is slechts gekeken of er een relatie is tussen de variabelen. Om deze redenen moeten de resultaten met voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Implicaties

Ondanks de mogelijke beperkingen, heeft dit onderzoek inzicht gegeven in welke relatie we niet mogen veronderstellen: de directe relatie tussen traditionele gendersocialisatie en het vermogen om vriendschappen te sluiten. Duidelijk is geworden dat de context waarin

een jongvolwassene zich bevindt breder is dan de ouder-kind relatie en meer bepalend is dan de relatief beperkte invloed van de ouders alleen. Traditionele gendersocialisatie is echter mogelijk wel gerelateerd aan de genderidentiteitsontwikkeling van de jongvolwassene. Mogelijk is er een indirecte relatie tussen traditionele gendersocialisatie en GBRE, immers een sterker gevoel van gendertypering en gendertevredenheid leidt tot betere zelfwaardering en meer sociale competenties en vergoot daarmee mogelijk het vermogen van jongvolwassenen om vriendschappen te sluiten. Verder onderzoek zou hier uitsluitsel over kunnen geven. In toekomstig wetenschappelijk onderzoek is het interessant te onderzoeken welke contextuele factoren wel gerelateerd zijn aan het vermogen om vriendschappen te sluiten.

Take home message

Het doel van dit onderzoek was inzicht te verkrijgen in welke factoren bijdragen aan hoe jongvolwassenen anderen en zichzelf zien in vriendschappen met leeftijdsgenoten van het eigen –en het andere geslacht zodat er mogelijkheden gevonden zouden kunnen worden om sekse gerelateerde discriminatie en daarnaast belemmeringen in interacties met leeftijdsgenoten van het andere geslacht tegen te gaan. De verkregen inzichten zouden kunnen leiden tot de ontwikkeling van nieuwe interventiemogelijkheden gericht op de ontwikkeling van een positief sociaal aanpassingsvermogen van de jongvolwassene. In dit onderzoek werd verondersteld dat de traditionele gendersocialisatie een factor van betekenis zou zijn in het aangaan van vriendschappelijke relaties. Echter dé factor van betekenis is de context; mensen socialiseren zich aan de waarden en normen die binnen de maatschappij gelden en Nederland is een feminiene maatschappij. Op basis daarvan heeft dit onderzoek duidelijk gemaakt dat er belemmeringen zijn in de interacties met het andere geslacht, maar dat interventies op een positief sociaal aanpassingsvermogen voor de jongvolwassenen vooral gezocht moeten worden in de sociaal maatschappelijke context. Deze interventies moeten dan mogelijk niet alleen bestaan uit persoonsgerichte maar ook uit systeemgerichte interventies waarbij deze interventies in de jongvolwassenheid minder op de ouders gericht moeten worden.

Referenties

- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological review*, 84(2), 191. doi:10.1037/0033-295X.84.2.191
- Bardwick, J. M. (1971). *Psychology of women*. Harper & Row.
- Blakemore, J. E. O., Berenbaum, S. A., & Liben, L. S. (2008). *Gender development*. Psychology Press.
- Blyth, D. A., & Foster-Clark, F. S. (1987). Gender differences in perceived intimacy with different members of adolescents' social networks. *Sex Roles*, 17(11-12), 689-718. doi:10.1007/BF00287683
- Blyth, D. A., Hill, J. P., & Thiel, K. S. (1982). Early adolescents' significant others: Grade and gender differences in perceived relationships with familial and nonfamilial adults and young people. *Journal of Youth and Adolescence*, 11(6), 425-450. doi:10.1007/BF01538805
- Bornstein, M. H., Mortimer, J.T., Lutfey, K., & Bradley, R.H. (2011). *Theories and processes in life-span socialization*. In K.L. Fingerman, C.A. Berg, J. Smith, & T.C. Antonucci (Eds.), *Handbook of life-span development* (pp. 27–55). New York, NY: Springer.
- Connelly, M. L., Conaglen, H. M., Parsonson, B. S., & Isler, R. B. (1998). Child pedestrians' crossing gap thresholds. *Accident Analysis & Prevention*, 30(4), 443-453. doi:10.1016/S0001-4575(97)00109-7
- Csikszentmihalyi, M., Larson, R., & Prescott, S. (1977). The ecology of adolescent activity and experience. *Journal of youth and adolescence*, 6(3), 281-294. doi:10.1007/BF02138940
- Davidson, L. R. (1981). Pressures and pretense: Living with gender stereotypes. *Sex Roles*, 7(3), 331-347. doi:10.1007/BF00287547
- Deković, M., & Meeus, W. (1997). Peer relations in adolescence: Effects of parenting and adolescents' self-concept. *Journal of adolescence*, 20(2), 163-176. doi:10.1006/jado.1996.0074
- Egan, S. K., & Perry, D. G. (2001). Gender identity: a multidimensional analysis with implications for psychosocial adjustment. *Developmental psychology*, 37(4), 451. doi:10.1037/0012-1649.37.4.451
- Epstein, M., & Ward, L. M. (2011). Exploring parent-adolescent communication about gender: Results from adolescent and emerging adult samples. *Sex roles*, 65(1-2), 108-118. doi:10.1007/s11199-011-9975-7

- Fagot, B. I., Leinbach, M. D., & Hagan, R. (1986). Gender labeling and the adoption of sex-typed behaviors. *Developmental Psychology*, 22(4), 440.
doi:http://dx.doi.org/10.1037/0012-1649.22.4.440
- Feiring, C., & Lewis, M. (1991). The transition from middle childhood to early adolescence: Sex differences in the social network and perceived self-competence. *Sex roles*, 24(7-8), 489-509. doi: 10.1007/BF00289335
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. Sage publications.
- Fine, S. H. (1981). *The marketing of ideas and social issues*. New York: Praeger.
- Gelman, S. A., Taylor, M. G., Nguyen, S. P., Leaper, C., & Bigler, R. S. (2004). Mother-child conversations about gender: Understanding the acquisition of essentialist beliefs. *Monographs of the Society for Research in child Development*, i-142.
doi:10.1111/j.1540-5834.2004.06901002.x
- Hofstede, G. Hofstede, G. J. & Minkov, M. (2011). *Allemaal andersdenkenden: omgaan met cultuurverschillen*. (32ste, geh. herz. dr.). Amsterdam: Contact.
- Hofstede, G. J., & Pedersen, P. (2002). *Exploring culture: Exercises, stories and synthetic cultures*. Nicholas Brealey Publishing.
- Howes, C. (1988). Relations between early child care and schooling. *Developmental Psychology*, 24(1), 53. doi:10.1037/0012-1649.24.1.53
- Jenkins, S. R., Goodness, K., & Buhrmester, D. (2002). Gender differences in early adolescents' relationship qualities, self-efficacy, and depression symptoms. *The Journal of Early Adolescence*, 22(3), 277-309. doi:10.1177/02731602022003003
- Kalmijn, M. (2002). Sex Segregation of Friendship Networks. Individual and Structural Determinants of Having Cross-Sex Friends. *European Sociological Review*, 18(1), 101-117. doi:10.1093/esr/18.1.101
- Korzilius, H. (2000). *De kern van survey-onderzoek*. Uitgeverij Van Gorcum.
- Kovacs, D.M., Parker, J. G., & Hoffman, L. W. (1996). Behavioral, affective, and social correlates of involvement in cross-sex friendship in elementary school. *Child Development*, 67, 2269-2286. doi:10.2307/1131622
- Lippa, R. A. (2006). Finger lengths, 2D: 4D ratios, and their relation to gender-related personality traits and the Big Five. *Biological Psychology*, 71(1), 116-121.
- Maccoby, E. E. (1988). Gender as a social category. *Developmental psychology*, 24(6), 755.
doi:10.1037/0012-1649.24.6.755
- Maccoby, E. E., & Jacklin, C. N. (1974). *The psychology of sex differences* (Vol. 1). Stanford University Press.

- Martin, S. E. (1994). Outsider within the station house: The impact of race and gender on black women police. *Social Problems*, *41*, 383. doi:10.2307/3096969
- McDougall, P., & Hymel, S. (2007). Same-gender versus cross-gender friendship conceptions: Similar or different? *Merrill-Palmer Quarterly*, *53*, 347–380. doi:10.1353/mpq.2007.0018
- McHale, S.M., Crouter, A.C., & Tucker, C.J. (2003). Family context and gender role socialization in middle childhood: Comparing girls to boys and sisters to brothers. *Child Development*, *70*(4), 990–1004. doi:10.1111/1467-8624.00072
- Newcomb, A. F., & Bagwell, C. L. (1995). Children's Friendship Relations: A Meta-Analytic Review. *Psychological Bulletin*, *117*(2), 306–347. doi:10.1037/0033-2909.117.2.306
- Parke, R. D., & Buriel, R. B. (1998). *Socialization in the family: Ethnic and ecological perspectives*. In N. Eisenberg (Ed.), *Handbook of child psychology* (5th ed., pp. 463–552). New York: John Wiley.
- Pomerleau, A., Bolduc, D., Malcuit, G., & Cossette, L. (1990). Pink or blue: Environmental gender stereotypes in the first two years of life. *Sex roles*, *22*(5-6), 359–367. doi:10.1007/BF00288339
- Poulin, F., & Pedersen, S. (2007). Developmental changes in gender composition of friendship networks in adolescent girls and boys. *Developmental Psychology*, *43*, 1484–1496. doi:10.1037/0012-1649.43.6.1484
- Puente-Díaz, R. (2011). Context effects: The role of collectivism as a moderator. *International Journal of Psychology*, *46*(1), 55–62. doi:10.1080/00207594.2010.503761
- Schofield, J. W. (1981). Complementary and conflicting identities: Images and interaction in an interracial school. *The development of children's friendships*, 53–90.
- Serbin, L.A., Powlishta, K.K., Gulko, J., Martin, C.L., & Lockheed, M.E. (1993). The development of sex typing in middle childhood. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, *58*(2), i–95. doi:10.2307/1166118
- Tenenbaum, H. R., & Leaper, C. (2002). Are parents' gender schemas related to their children's gender-related cognitions? A meta-analysis. *Developmental psychology*, *38*(4), 615. doi:10.1037/0012-1649.38.4.615
- Vaquera, E., & Kao, G. (2008). Do you like me as much as I like you? Friendship reciprocity and its effects on school outcomes among adolescents. *Social Science Research*, *37*, 55–72. doi:10.1016/j.ssresearch.2006.11.002

Zosuls, K. M., Field, R. D., Martin, C. L., Andrews, N. C., & England, D. E. (2014). Gender-Based Relationship Efficacy: Children's Self-Perceptions in Intergroup Contexts. *Child development*, 85(4), 1663-1676. doi:10.1111/cdev.12209